Advies visienota:
‘Positief Jeugdbeleid’

Ondersteuning van de Jeugd

WMO- (advies)raden:

- Elburg
- Ermelo
- Harderwijk
- Nunspeet
- Oldebroek
- Putten

- Zeewolde (toehoorder)
- Hattem (toehoorder)

Reactie en adviezen van de Wmo-raden in de regio Noord-Veluwe op de nota 'Positief jeugdbeleid'

Inleiding
De Wmo-raden op de Noord-Veluwe (aangevuld met Hattem en Zeewolde) hebben zich verdiept in de transitie en transformatie van de jeugdzorg. Met als doel een bijdrage te leveren aan de gewenste veranderingen vanuit het perspectief van de cliënt en de burger. Daarom is een bijeenkomst belegd op 7 maart, zowel voor het vergroten van de eigen kennis als om een reactie op de regionale nota 'Positief Jeugdbeleid' op te stellen.
Tijdens de bijeenkomst op 7 maart hebben ruim 40 leden van Wmo-raden gediscussieerd over deze regionale nota. Deze adviesnota van de Wmo-raden is een uitwerking van deze discussie en een aanzet voor verdere betrokkenheid van de Wmo-raden bij de transitie en transformatie van de jeugdzorg in onze regio.

1. Achtergrond

Uit diverse evaluaties van de huidige jeugdzorg is gebleken dat het systeem niet functioneert: het is te complex en verkokerd, te veel jongeren worden gemedicaliseerd, er wordt te laat ingegrepen, er wordt te veel doorverwezen naar zwaardere zorg. Daarom is een nieuwe concept-jeugdwet opgesteld die de gemeenten verantwoordelijk maakt voor alle zorg voor de jeugd, namelijk de provinciaal gefinancierde jeugdzorg, de door de AWBZ gefinancierde jeugdzorg en de door de zorgverzekering gefinancierde zorg. De doelen zijn geïntegreerde ondersteuning dichtbij huis, meer preventie, meer gebruik van de eigen kracht van het netwerk en een soepel samenwerkingsveld .

Concreet krijgen de gemeenten onder meer als taken: opstellen van een beleidsplan voor preventie, ondersteuning, hulp en zorg bij opgroei-, opvoed- en psychische problemen en uitvoering kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering; plicht om voorzieningen te treffen in kader van jeugdhulp; plicht om te voorzien in toereikend aanbod van gecertificeerde instellingen; instellen van een onafhankelijke vertrouwenspersoon; betrekken van burgers. Gemeenten hebben te maken met een korting van 15% en dienen de decentralisatie van de jeugdzorg in verbinding te brengen met de andere decentralisaties en relevante wetgeving (passend onderwijs, decentralisatie AWBZ, Participatiewet).

De vraag in alle regio's en gemeenten is hoe dit nieuwe systeem van de zorg voor de jeugd vanuit de burgers kan worden opgebouwd in plaats vanuit de kaders en systemen van de organisaties. Bovendien moeten er verbindingen worden gelegd met andere ontwikkelingen, zoals de decentralisatie van taken van de AWBZ naar de Wmo en de invoering van Passend Onderwijs en de Participatiewet.

2. Stand van zaken regio Noord-Veluwe

De route van de gemeenten op de Noord-Veluwe is als volgt. De in regionaal verband opgestelde nota 'Positief jeugdbeleid' wordt in de maanden maart en april door de gemeenteraden besproken en vastgesteld. Vervolgens vindt in mei de opzet en inrichting van de jeugdzorg, inclusief financiële kaders, plaats. Het transitieplan, inclusief begroting, wordt in het najaar opgesteld.

Tot dusver zijn de Wmo-raden door de regio Noord-Veluwe en de gemeenten niet betrokken bij de transitie van de jeugdzorg De Wmo-raden staan nu daarom voor de uitdaging om in de komende maanden een bijdrage te leveren aan zowel de inhoudelijke uitgangspunten als de organisatorische opzet van het nieuwe jeugdstelsel.

De bijeenkomst van 7 maart was daarvan het begin; vervolgens is deze gezamenlijke reactie opgesteld voor de regio Noord-Veluwe; de Wmo-raden kunnen deze notitie voor hun eigen

gemeente als dit gewenst of noodzakelijk is aanvullen en gebruiken in concrete aanbevelingen over de inrichting van het nieuwe stelsel.

3. Algemene opmerkingen

Op basis van de nota 'Positief opvoeden' zijn vanuit burger- en cliëntperspectief op 7 maart de volgende thema's besproken en uitgewerkt:

a. *Eigen kracht van de burger en zijn netwerk*
b. *Burger- en cliëntenparticipatie*
c. *Contracteerbeleid van gemeenten*

Drie thema's nader belicht

4. *Thema 1: Eigen kracht van de burger en zijn netwerk*

De nota stelt de eigen kracht van de burger en zijn netwerk als principe centraal, maar in de uitwerking komt die nauwelijks aan de orde. Veel aandacht gaat naar de inrichting van het systeem en de kwaliteiten van de professionals en de inrichting van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Hoe de individuele burger zelf een krachtiger rol kan vervullen en zijn keuzevrijheid gegarandeerd kan worden, is niet uitgewerkt. Dit terwijl het stelsel een logische werkwijze voor hulpvragers als doel heeft.

De vraag is hoe de eigen kracht van de burger en zijn netwerk daadwerkelijk wordt versterkt.
Er wordt gesproken over keuzevrijheid van ouders en regie bij de ouders, maar hoe worden die concreet ingevuld? Enkele mogelijkheden om die keuzevrijheid en eigen regie te versterken zijn:

a. het recht op een persoonsgebonden budget, de burger stelt zelf zijn ondersteuningsplan op;
b. het recht op een vertrouwenspersoon;
c. het recht op een Eigen Kracht-conferentie of een andere gespreksvorm voordat de professionele hulpverlening begint.

Een kernvraag is hoe het Centrum voor Jeugd en Gezin gaat functioneren. Hoe wordt gegarandeerd dat het een laagdrempelig netwerk voor de burgers is en niet een nieuw bureaucratisch systeem wordt? In de nota wordt veel belang gehecht aan het Centrum voor Jeugd en Gezin en het wordt opgetuigd met veel extra taken. Daardoor ontstaat het gevaar van een nieuw Bureau Jeugdzorg.
De ervaring leert nu al dat burgers die de weg wel weten te vinden naar de juiste ondersteuning niet naar het centrum komen, terwijl burgers die er veel behoefte aan kunnen hebben, er uit schroom of angst niet naar toe gaan. Het bereiken van 'zorgmijders' vergt een onorthodoxe aanpak, buiten de kantoren van de instellingen, in de thuissituatie van mensen zelf.
Verder zijn mensen met vragen beter te vinden op natuurlijke vindplaatsen als scholen, verenigingen en clubs in plaats van in aparte instituten. Het keukentafel- of huiskamergesprek is van groot belang, want de burger moet worden opgezocht in zijn eigen vertrouwde omgeving. Deze gesprekken moeten worden gevoerd door deskundige en goed getrainde personen.
Enkele mogelijkheden om het Centrum voor Jeugd en Gezin toegankelijk te maken zijn de inzet van ervaringsdeskundigen en het faciliteren van initiatieven van burgers en cliënten. Via onderlinge hulp tussen ouders en vormen van lotgenotencontact en zelfhulp kan laagdrempelige informatie (bijvoorbeeld op scholen) en ondersteuning worden geboden en een te snelle professionalisering van soms alledaagse opvoedingsvragen worden voorkomen.

Conclusie:
Ook in onze regio verdient het faciliteren van een netwerk van ouders aandacht, zowel voor die laagdrempelige toegang als om ouders in de gelegenheid te stellen vanuit hun eigen ervaringen

te laten meepraten over de opzet van het nieuwe jeugdzorgstelsel. Bovendien kunnen zij vanuit hun ervaringen helpen bij de omslag in cultuur en werkwijze bij de professionals.

concreet voorstel:
Het principe van één plan, één gezin en één regisseur ondersteunen wij, wel met enkele voorwaarden. Het moet het plan van de burger zijn en hij moet tijd en ruimte krijgen om zelf een plan te maken, door geleidelijk aan het idee te wennen en zelf, desgewenst met ondersteuning, het plan te kunnen opstellen. Verder moet er ruimte zijn voor onorthodoxe oplossingen waarbij vanuit de vraag en niet vanuit de verkokerde patronen van organisaties naar de situatie wordt gekeken. Ten slotte moet de hulp laagdrempelig zijn, zonder indicatie en zonder wachtlijsten en heel snel en concreet.

5. ***Thema 2: Burger- en cliëntenparticipatie***

De concept-wet verplicht de gemeente haar burgers te betrekken bij de voorbereiding van het beleid en hen in staat te stellen hun mening te laten horen over het conceptbeleidsplan. De nota zegt niets over het betrekken van burgers, noch als individu noch bij experimenten noch via formele inspraak via Wmo-raden. Door dat ontbreken van participatie bestaat het risico dat bij het regelen van allerlei organisatorische vraagstukken rond bijvoorbeeld lokaal basisteam, regionaal specialistenteam en bovenregionale voorzieningen de hulpvrager zelf verdwijnt en daardoor een systeem ontstaat dat los van de mensen zelf staat. Participatie van cliënten stimuleert een mensvriendelijk stelsel en doet recht aan het Eigen Kracht principe.

De vraag is hoe de gemeenten burgers daadwerkelijk gaan betrekken bij het beleid en de inrichting van het nieuwe stelsel.

Enkele mogelijkheden om raden en burgers te betrekken:

1. Wmo-raden worden vanaf heden systematisch en vroegtijdig betrokken bij de beleidsontwikkeling. Dit kan praktisch vormgegeven worden aan de hand van een startnotitie, waarmee draagvlak vanaf het eerste moment gerealiseerd kan worden;
2. initiatieven van ouders of jongeren worden gefaciliteerd bij de komende experimenten;
3. er wordt een klankbordgroep ingesteld van leden van Wmo-raden en cliënten die de komende twee jaren bij de inrichting van het nieuwe stelsel meekijkt.

Tijdens de bijeenkomst van 7 maart benadrukten de Wmo-raden het belang van gezamenlijk optrekken. Ook zullen wij het initiatief nemen om op regionaal niveau een platform te creëren van Wmo-raden en cliëntenorganisaties dat de ontwikkelingen rond alle decentralisaties nauwgezet volgt vanuit burger- en cliëntperspectief. Bij dat platform worden ook ervaringsdeskundigen betrokken.
Verder vinden wij het van groot belang dat gemeenten heldere eisen aan instellingen gaan stellen over een goede medezeggenschapsstructuur en een goed gebruik van de methode van het cliënttevredenheidonderzoek. Ook is het belangrijk dat er flexibele vormen van cliëntenparticipatie worden georganiseerd om juist de minder mondige burger en cliënt in de gelegenheid te stellen hun stem te laten horen.

6. ***Thema 3: Contracteerbeleid van gemeenten***

Een belangrijke voorwaarde voor het anders functioneren van de zorg voor de jeugd en de ondersteuning van ouders is een andere werkwijze van professionals, met minder betutteling en minder gerichtheid op het belang van de eigen organisatie en de eigen werkwijzen. Dit geldt niet alleen voor de gespecialiseerde professionals, maar ook van de professionals in de eerste lijn, zoals huisartsen. Krachtiger maken van de burger en effectieve samenwerking vragen een andere houding en aansturing van instellingen. De nota spreekt echter over een duidelijke

scheiding tussen beleid (gemeenten) en uitvoering (instellingen).

De vraag is hoe de gemeenten deze omslag bij professionals willen bewerkstelligen.

De volgende vragen zijn volgens ons belangrij*k:*

Welke kwaliteitscriteria stellen gemeenten bij het contracteren van instellingen op het gebied van kwaliteiten van medewerkers, mate van overhead en samenwerkingsbereidheid; gaan gemeenten doorzettingsmacht introduceren voor één instelling in geval van gezinnen met multidisciplinaire problemen; hoe worden algemene voorzieningen betrokken; welke bekostigingssystematiek gaan gemeenten hanteren; hoe gaat de gemeente uitvoering geven aan de regierol die zij heeft; op welke wijze denken zij verbinding te kunnen behouden?

Belangrijk lijkt ons dat de gemeente helder de doelstellingen en gewenste resultaten formuleert, duidelijk maakt wat zij van de instellingen verwacht, kwaliteitseisen stelt aan de instellingen en de professionals en evaluaties uitvoert (inbegrepen cliënttevredenheidstoetsingen). Instellingen dienen te worden afgerekend op de behaalde resultaten en maatschappelijke effecten, bijvoorbeeld hoeveel burgers ouders zij daadwerkelijk hebben geholpen krachtiger te maken in hun opvoedingsvaardigheden of hoeveel jongeren echt meer zijn gaan meedoen aan de samenleving.

Om innovatie te stimuleren, kunnen gemeenten de subsidierelaties met verkokerd werkende aanbieders opzeggen om daarmee een gelijk speelveld voor alle maatschappelijke organisaties vormen. Vervolgens kunnen met de instellingen die innovatief werken dan de kwaliteitseisen (waaronder de invulling van medezeggenschap) nader worden ingevuld. Er is immers vernieuwing nodig, want het huidige aanbod van instellingen functioneert niet zoals wij dat in de toekomst voor ogen hebben.
Hierbij kan tegelijkertijd worden aangesloten op de regievoering. In de notitie wordt de verwezen naar de Governance structuur en kwaliteitseisen die gesteld zullen worden aan de leveranciers. Er zullen landelijke kwaliteitseisen worden opgesteld, we pleiten ervoor dat gemeente deze eisen zullen aanvullen gebaseerd op te de behalen resultaten en effecten.

Hoe het contracteerbeleid ook wordt vormgegeven, de keuzevrijheid van de burger staat voorop, ook om instellingen voldoende te prikkelen tot vraaggericht werken. (misschien dat in de eerste aanloop het Zeeuws model nog eens van stal gehaald kan worden)

7. Samenvatting

De gezamenlijke WMO-raden constateren dat de nota 'Positief Jeugdbeleid' de visie op de toekomst van het jeugdbeleid voor een deel laat zien. De uitgangspunten zoals 'Kinderen horen thuis, eigen kracht etc' zijn helder en geven aan welke maatschappelijke effecten moeten worden bereikt. Verder is de nota vooral gericht op het koppelen van bestaande structuren, het versterken van de rol, de structuur en de inrichting van het CJG. Preventie wordt regelmatig genoemd in de nota. Wij willen benadrukken dat preventie een belangrijke plaats moet krijgen in de uitvoering.
In de nota is geen visie gegeven over hoe de transformatie moet worden vormgegeven, bijvoorbeeld hoe de inbreng van de betrokken burger (georganiseerd / ongeorganiseerd) in het voortraject en daarna wordt vorm gegeven.

8. Slot

Met deze gezamenlijke reactie willen de Wmo-raden op de Noord-Veluwe hun bijdrage leveren

aan de ontwikkeling van het beleid voor jongeren met opgroei- en ouders met opvoedproblemen.
Wij gaan ervan uit dat onze opmerkingen worden betrokken bij de verdere uitwerking van de plannen. Wij verzoeken de regio Noord-Veluwe en de colleges van B en W van de gemeenten om ons in het vervolg vroegtijdig te betrekken bij de beleidsontwikkeling en dat ook ongeorganiseerde burgers in de gelegenheid worden gesteld hun stem te laten horen. Wij vinden het van belang dat een realistisch tijdpad wordt gemaakt zodat tijdig lokaal en regionaal aan een gezamenlijk advies kan worden gewerkt.

22 maart 2013